

поживних речовин та використання азоту, але викликає зниження засвоєння кальцію та фосфору.

УДК 636.4.082

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРИЙОМІВ ДОБОРУ У ВІВЧАРСТВІ

Б.О.ВОВЧЕНКО – д.с.-г.н., професор, Херсонський ДАУ

Використання принципів виділення в популяціях груп особин, які відносяться до різних класів розподілу, є ефективним в плані удосконалення методів підбору у вівчарстві. На думку Ф.К.Почорняєва (1990), добір не створює нову спадковість, і в цьому плані він може розглядатись як прийом аналізу стада, до того ж підбір дозволяє шляхом комбінативної мінливості отримувати нові дочірні генотипи і таким чином виступає як прийом синтезу в стаді. З представлених позицій передбачають, що шляхом добору різних груп в стаді можна мати родинну популяцію різного призначення, тобто усипити в нащадках проявлення окремих родинних ознак (продуктивні і репродуктивні якості овець, життєздатність молодняка).

Враховуючи, що у вівчарстві не проводилися роботи в указану му напрямку, нами для більш глибокої і детальної оцінки продуктивних якостей овець проводилися дослідження з вивчення вовнової та відтворювальної здатності і деяких біологічних особливостей овець, отриманих при всіх можливих сполученнях трьох класів розподілу – M^- , M^0 , M^+ до яких можна віднести баранів і вівцематок за показниками живої маси і лінійних промірів.

На основі живої маси при народженні і лінійних промірів у цьому віці поголів'я молодняка розбивають на три класи, які включають тварин плюс – варіанти (M^+ – перевищення по сумі нормованих відхилень середніх ознак у популяції (стаді) на 1,2δ/мінус – варіанти (M^- відстаючі від середніх значень на – 1,26 δ) і модальний клас M^0 (середнє ± 0,67 δ).

Обчислення ведуться за формулою

$$I = \frac{E_n \frac{x_l - \bar{x}}{\delta} + 5}{n}$$

де I – індекс пристосованості; x_l – індивідуальні значення ознаки; $\bar{x}$ – середнє значення ознаки для популяції;

σ – дисперсія випадкової різноманітності; n – кількість ознак.

При $I = 5,0$ особин відносять до модального класу, при $I < 4,5$ – до мінус – варіанти $I > 5,5$ – до плюс – варіанти.

Результати досліджень наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Різнотиповий і однотиповий підбір баранів і вівцематок

Типи підбору вівцематок		Жива маса ягнят, кг		Одержано ягнят від 100 вівцематок	Збереженість ягнят, %	Продуктивність молодняка річного віку		
						жива маса, кг	настриг вовни від однієї вівці, кг	
♂	♀	при народженні	при відлученні				немитої	митої
M ⁻	M ⁻	1,8	18,8	94	76,0	36	3,6	1,44
	M ⁰	2,2	20,3	99	81,0	38	3,8	1,52
	M ⁺	2,5	22,5	94	78,0	40	3,8	1,51
Середнє	–	2,171± 0,21	20,53± 0,23	95	78,3	38,0 ± 0,21	3,73 ± 0,22	1,49± 0,03
M ⁰	M ⁻	2,6	21,3	85	86,4	40	4,0	1,68
	M ⁰	3,4	25,4	103	96,5	44	4,5	1,89
	M ⁺	3,8	26,2	98	95,7	46	4,8	2,01
Середнє	–	3,26± 0,24	4,63± 0,18	96	92,8	43,0 ± 0,23	4,43 ± 0,21	1,88± 0,08
M ⁺	M ⁻	2,8	23,1	90	81,2	41	3,9	1,67
	M ⁰	4,1	26,6	103	93,6	47	5,1	2,19
	M ⁺	4,5	28,3	97	88,3	49	5,3	2,26
Середнє	–	3,80± 0,31	26,01± 0,24	97	87,6	45,4 ± 0,24	4,76 ± 0,19	2,04 ± 0,02

З даних таблиці видно, що найвищі репродуктивні якості одержані при підборі до вівцематок, які віднесені до класу (M⁰), баранів класів M⁰ і M⁺ (вихід від 100 вівцематок – 103 ягняти). За показниками збереження ягнят різниця між однорідним підбором батьків середнього типу і за всіма варіантами добору становила 3,64 %, а стосовно варіанту добору крайніх класів відповідно менша на 8,2 і 20,5%. Наведений аналіз запропонованого і спрямованого способу розведення овець показав, що цей спосіб відрізняється тим, що дає змогу проводити оцінку і відбір тварин у максимально ранньому віці, починаючи з моменту народження, тоді як за співставлення це досягається лише після оцінки вовнової продуктивності. По-перше, запропонований спосіб дозволяє диференціювати напрям

селекції, досягаючи в одних варіантах добору збільшення репродуктивних якостей вівцематок і збереженості молодняка (табл. 2).

Таблиця 2 – Плодючість вівцематок і вживання ягнят різних класів розподілу (в середньому за три роки)

Отари вівцематок	Кількість вівцематок в отарі, голів	Окотилось вівцематок, голів	Вибуло ялових		Народилося ягнят, голів	Залишилося ягнят до відлучення, голів	Падіж ягнят		Вирощено ягнят до відлучення від 100 вівцематок	Вживання ягнят на момент відлучення, %
			голів	%			голів	%		
Плюс-варіант (M ⁺)	1150	1091	59	5,2	1151	1069	82	7,2	93	92,8
Мінус-варіант (M ⁻)	740	628	112	15,1	717	612	105	14,7	83	85,3
Модального класу (M ⁰)	1580	1542	38	2,4	1674	1617	58	3,5	102	96,5

З даних таблиці видно, що в середньому за три роки від кожних 100 вівцематок в отарі модального класу (M⁰) одержано на 9-19 ягнят більше, ніж від вівцематок відповідно плюс- і мінус-варіанти (M⁺ і M⁻). Вживання ягнят до 4,5-місячного віку у вівцематок модального класу (M⁰) було вищим на 3,7-11,2% порівняно з ягнятами, одержаними від вівцематок плюс- і мінус-варіанти (M⁺ і M⁻).

Виходячи із отриманих результатів досліджень рекомендована відповідна схема розведення овець (мал.1).

За схемою здійснюють такий варіант добору:

для підвищення настригу вовни підбирають ярок і баранчиків, які відносяться до класів ♂ (M⁺) до ♀ (M⁰ і M⁺) чи ♂ (M⁰) до ♀ (M⁺);

з метою збільшення збереженості молодняку кращі варіанти добору M⁰ до M⁰ і M⁰ до M⁺;

для поліпшення відтворних якостей ярок застосовують добір M⁰ до M⁰ і M⁺ до M⁰.

Таким чином запропонований варіант добору створює передумови для отримання програмованої продуктивності, різко спрощує технологію племінної роботи, дозволяє збагнути явище чужлрідної депресії та отримати максимальний гетерозисний ефект.

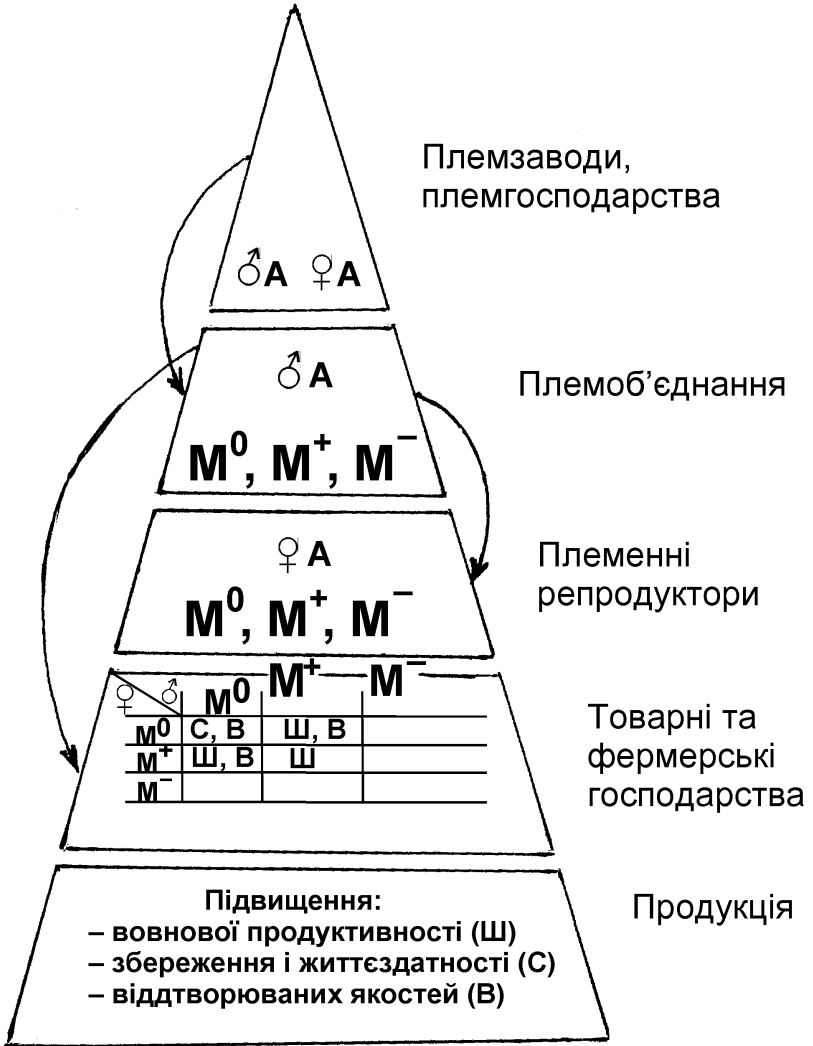

Рисунок 1. Схема організації системи розведення овець